

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Београд, 8. децембра 2013.

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ
ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ **Енглески модернистички путопис: књижевне и
културолошке одлике, кандидаткиње Наташе Павловић**

1. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1) Датум и орган који је именовао комисију:

22. мај 2013, Наставно-научно веће Филолошког факултета у Београду

2) Састав комисије:

1. др Зоран Пауновић, редовни професор за ужу научну област
Енглеска и америчка књижевност (2006), Филолошки факултет у
Београду;
2. др Радојка Вукчевић, редовни професор за ужу научну област
Енглеска и америчка књижевност (2005), Филолошки факултет у
Београду;
3. др Александра Јовановић, ванредни професор за ужу научну област
Енглеска и америчка књижевност (2013), Филолошки факултет у
Београду

2. БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Наташа Павловић рођена је 4.9.1967. у Краљеву, где је завршила основну и средњу школу. Студије енглеског језика и књижевности уписала је 1986. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду. Дипломирала је у јуну 1990. године и стекла стручно звање професора енглеског језика и књижевности (просечна оцена 8,88). Постдипломске студије на Филолошком факултету Универзитета у Београду, смер Наука о књижевности, уписала је 1990. године. Све испите на постдипломским студијама положила је у јунском року наредне године, са просечном оценом 9,4. Магистарски рад под називом „Сведочанства о Србији 1900-1920. године у делима британских писаца“ (ментор: проф. др Веселин Костић)

одбранила је 1994. године и тиме стекла академски назив магистра филолошких наука. Од 1994. године је запослена на Факултету за машинство и грађевинарство у Краљеву, где предаје Енглески језик. Ради у звању наставника страног језика за ужу научну област Страни језици – Енглески језик. Године 1996/97. радила је у звању лектора на Одељењу Филолошког факултета (Универзитета у Београду) у Крагујевцу, а од 2003. до 2006. године у звању вишег предавача за енглески језик на Факултету за физичку културу Универзитета у Нишу, Одељење у Матарушкој Бањи. Године 2008/09. радила је као наставник енглеског језика на Правном факултету у Крагујевцу. У својству преводиоца сарађује са низом компанија, организација и институција.

3. БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

1. *Британци о Србији 1900. до 1920*, Задужбина Андрејевић, Београд, 105 стр., ISBN 86-7244-005-6, 1996.
2. "Странкиња – командант јединице на фронту" (предавање по позиву, уврштено у програм научног скупа *800 година српске медицине*, одржаног од 6. до 9. јуна 2013. у манастиру Св. Николај Српски у Соко Граду – потврда дата у прилогу).

4. ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

Увидом у биографију и библиографију кандидаткиње, Комисија је закључила да Наташа Павловић испуњава све услове за израду дисертације.

5. ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

За ментора је предложен др Зоран Пауновић, редовни професор Филолошког факултета, Одсек за англистику. Библиографија проф. Зорана Пауновића, поред осталог, обухвата и следеће радове, блиско повезане с тематиком којом у својој докторској дисертацији намерава да се бави Наташа Павловић:

1. "'Zabavni romani' Greama Grina od 1932-1940: umetnička nadgradnja 'zabavne književnosti'", *Letopis Matice srpske*, knj. 445, sv. 5, Novi Sad, maj 1990, str. 766-789.
2. *Istorija, fikcija, mit (Eseji o angloameričkoj književnosti)*, Geopoetika, Beograd, 2006, 215 str.

3. *Gutači blede vatre (Američki roman Vladimira Nabokova)* Prosveta, Beograd, 1997, 400 str.

4. "Popular Fiction as a Literary and Cultural Phenomenon", *Književna kritika danas* (zbornik u čast 25 godina Instituta za strane jezike u Podgorici), Podgorica 2004, str. 233-246.

5. "Objava broja 9/11", poglavlje u knjizi *Šta čini dobru knjigu*, prir. Svetlana Gavrilović, Narodna biblioteka Srbije, 2008, str. 155-174.

Комисија сматра да проф. др Зоран Пауновић испуњава све услове за ментора докторске дисертације Наташе Павловић.

6. ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

1) Оцена формулације назива тезе (наслова):

Комисија закључује да је радни назив тезе „Енглески модернистички путопис: књижевне и културолошке одлике“ прикладан, и да добро репрезентује суштину предложеног истраживања.

2) Оцена предмета (проблема) истраживања:

Предмет истраживања је поетика модернизма у путописима енглеских писаца Дејвида Херберта Лоренса, Грејема Грина, Џорџа Орвела и Лоренса Дарела. Овај део стваралачког опуса поменутих књижевника мање је познат и мање обрађиван од оних њихових дела која припадају фикцији.

Дејвид Херберт Лоренс (1885-1930) спада у најчитаније енглеске писце из прве половине XX века. Иако је познат по изузетном доприносу развоју енглеског романа (*Sons and Lovers, The Rainbow, Women in Love, Lady Chatterley's Lover*), не може се занемарити његов дар есејисте, сликара, песника или путописца. Лоренсов први путопис, *Twilight in Italy* (1916), представља почетак његових записа о другим културама. Настао је, углавном, као резултат пишчевих импресија са пешачења по Алпима 1912-13. године. У времену Лоренсовог добровољног изгнанства из Енглеске написан је путопис *Sea and Sardinia* (1921). Живећи једно време на Сицилији, након Првог светског рата, Лоренс је био у прилици да на кратко посети

Сардинију и опише дух тог острва. Из периода пишевог боравка на америчком континенту остао је низ есеја под називом *Mornings in Mexico* (1927). У њима залази и изван путописног жанра, промишљајући егзистенцију Другог док говори о култури староседелаца. Обилазак етрурских места по Италији резултирао је делом *Sketches of Etruscan Places* (1932), у којем Лоренс упоређује богату културу Етрураца са Мусолинијевом Италијом.

Грејем Грин (1904-1991) је својим стваралаштвом утицао не само на књижевност, већ и на друге врсте уметности, као што су филм и позориште. Значајна филмска остварења проистекла су из његових дела (*Brighton Rock*, *The Ministry of Fear*, *The End of the Affair*). Грин кроз свој опус задире у морална и политичка питања савременог света, а портрете ликова гради уз анализу њихових психолошких дилема. Овај писац је први пут напустио Европу када се у својој тридесетој години запутио у Африку. Своје утиске о путовању по унутрашњости Либерije записао је у делу *Journey Without Maps* (1936). Три године касније послат је у Мексико ради извештавања о положају тамошњих католика. Немаштина, поделе у друштву, корупција и прогон верника приказани су у путопису *The Lawless Roads* (1939), али су Грина инспирисали и на писање романа *The Power and the Glory*. Сврха Гринових одлазака у далеке земље је, као и сам писац, будила знатижељу његових љубитеља и проучавалаца, док путописи овог књижевника представљају не само записе са експедиција, него и један вид пишевог психолошког путовања и сусретања са самим собом.

Џорџ Орвел (1903-1950), енглески романописац, критичар, есејиста и новинар, којег називају и великим хроничарем енглеског друштва свог времена, стекао је славу антиутопијским романом *Nineteen Eighty-Four* и алегоријском сатиром *Animal Farm*. И у својим делима која имају карактеристике путописне прозе изражавао је ставове против доминације над другима и друштвене неједнакости. Прву књигу објавио је под називом *Down and Out in Paris and London* (1933). Она представља скуп пишевих искустава из времена када је живео по сиромашнијим квартовима престоница Француске и Енглеске. Плод Орвеловог истраживања тешких услова у којима живи и ради радничка класа на северу Енглеске јесте дело *The Road to Wigan Pier* (1937). Пре него што је оно изашло из

штампе, Орвел је већ био на путу за Шпанију, у коју је кренуо ради учешћа у грађанском рату на страни анти-фашиста. Искуства из овог периода Орвеловог живота сабрана су у књизи *Homage to Catalonia* (1938).

Лоренс Дарел (1912-1990), чији богат опус обухвата романе, драме, песме и критике, подарио је књижевности не само чувену тетралогију *Alexandria Quartet*, већ и бројне путописе. *Islomania* је термин који асоцира управо на Дарела и његову опседнутост острвима. У већини путописа овај космополита по опредељењу описао је грчка острва. *Prospero's Cell* (1945) је дело посвећено крајолику и обичајима острва Крфа, *Reflections on a Marine Venus* (1953) пејзажима, историјату и наравима Родоса, а *Bitter Lemons* (1957) ауторовом боравку на Кипру. *Spirit of Place* (1969) је скуп писама и есеја о путовању, о Егеју и Медитерану, док *Blue Thirst* (1975) садржи два предавања која је писац одржао у Сједињеним Америчким Државама, а која су посвећена његовим сећањима на периоде када је био млад писац и када је радио у дипломатији. У путопису *The Greek Islands* (1978) писац се изнова враћа острвима Хеладе и култури која траје миленијумима. Дарел је релативно мало писао о Италији, кроз коју је често пролазио, али је и његов путопис о овој земљи, *Sicilian Carousel* (1977), опет посвећен острву, овог пута Сицилији. Дело *Caesar's Vast Ghost* (1990) говори о Француској у којој је писац провео добар део живота.

Одлике модернистичке књижевности у поменутих путописима прожимају фактографске приказе. Надахнуте приче о разним културама воде читаоца и изван поља књижевности. Познавање историје ради бољег разумевања актуелних дешавања оставља простор истраживачима за улазак у област постколонијалне теорије, оријентализма или имагологије.

3) Библиографија прелиминарних истраживања:

Кандидаткиња је приложила прелиминарну библиографију коју чини 38 библиографских јединица. Наводимо један њен део:

1. Baba, H. (2004). *Smeštanje kulture*. Preveo: Rastko Jovanović. Beograd: Beogradski krug
2. Blanton, C. (2002). *Travel Writing: The Self and the World*. New York: Routledge
3. Bužinjska, A., Markovski, M. P. (2009). *Književne teorije XX veka*. Prevela: Ivana Đokić. Beograd: Službeni glasnik
4. Clark, S. (1999). *Travel Writing and Empire: Post Colonial Theory in Transit*. London: ZED Books Ltd
5. Fernihough, A. (2001). *The Cambridge Companion to D. H. Lawrence*. Cambridge University Press
6. Fussell, P. (1982). *Abroad: British Literary Traveling Between the Wars*. Oxford University Press
7. Goldsvorti, V. (2000). *Izmišljanje Ruritanije: imperijalizam mašte*. Preveli: Vladimir Ignjatović, Srđan Simonović. Beograd: Geopoetika
8. Gvozden, V. (2004). *Kako čitati putopis*,
<http://www.nb.rs/view_file.php?file_id=731> (datum pristupa: 12.04.2013)
9. Hammond, A. (2002) *The Debated Lands: British Travel Writing and the Construction of the Balkans*. PhD Thesis. University of Warwick, <<http://wrap.warwick.ac.uk/id/eprint/1284>> (datum pristupa: 12.04.2013)
10. Hulme, P., Youngs, T. (2002). *The Cambridge Companion to Travel Writing*. Cambridge University Press
11. Ignjačević, S. (1994). *Zemlja čuda u izlomljenom ogledalu*. Beograd: DBR International Publishing
12. Jang, R. (2013) *Postkolonijalizam – sasvim kratak uvod*. Preveli: Ivana Bulj, Igor Javor. Beograd: Službeni glasnik
13. Lazarević Radak, S. (2010). *Na granicama Orijenta*. Pančevo: Mali Nemo
14. Marino, A. (1997). *Moderno, modernizam, modernost*. Prevele: Mariana Dan, Zoja Tomić. Beograd: Narodna knjiga Alfa
15. Oh, E. (2006). *D. H. Lawrence's Border Crossing: Colonialism in His Travel Writings and Leadership Novels*. London: Routledge
16. Orwell, G. (2007). *Fighting in Spain*. Penguin Books
17. Pinkney, T. (1990). *D. H. Lawrence and Modernism*. University of Iowa Press
18. Pratt, M. L. (2007). *Imperial Eyes: Studies in Travel Writing and Transculturation*. London and New York: Routledge
19. Roberts, N. (2004). *D. H. Lawrence, Travel and Cultural Difference*. London: Palgrave Macmillan
20. Rodden, J. (2007). *The Cambridge Companions to George Orwell*. Cambridge University Press

21. Said, E. V. (2008). *Orijentalizam*. Prevela: Drinka Gojković. Beograd: Biblioteka XX vek
22. Spivak, G. Č. (2003). *Kritika postkolonijalnog uma*. Preveo: Ranko Mastilović. Beograd: Beogradski krug
23. Zilcosky, J. (2008). *Writing Travel: The Poetics and Politics of the Modern Journey*. Toronto: University of Toronto Press

4. Циљеви истраживања, план рада, методе и очекивани резултати

Циљ истраживања је да се кроз обраду путописа Дејвида Херберта Лоренса, Грејема Грина, Џорџа Орвела и Лоренса Дарела потврди постојање одлика модернистичке књижевности у овом жанру и да се сагледа утицај културолошког контекста не само за настанак путописа, него и за обликовање представе о другим народима.

Епоха модернизма у књижевности не може се разумети изван друштвених оквира. Дешавања у уметности, религији, филозофији или науци 20. века, а посебно завршетак Првог светског рата, требало је да донесу нова надања и идеале, али је човек постајао све незадовољнији. Полази се од претпоставке да су Лоренс, Грин, Орвел и Дарел, одлазећи на своје дестинације у намери да истраже „дух места“, у путописе уносили личне ставове и дубока промишљања на различите теме. Одлике модернизма, као што су, на пример, субјективно посматрање света, разочараност или осетљивост на социјалне недаће неминовно се јављају и у њиховим путописима. Бежање од реалности, одрицање националног идентитета или тражење уточишта у удаљеним културама доводили су до заинтересованости за друге народе и њихове митологије или обичаје. Без обзира на то да ли су поменути писци били лично ангажовани у борби за социјалну правду или су само кроз своје записе изражавали бунт против смера у којем се човечанство креће, њихова сведочења и становишта морају представљати значајну грађу о једном раздобљу.

Осим тога, ови образовани представници једне доминантне земље својим путовањима и записима постајали су посредници између различитих култура.

Њихови путописи су у значајној мери могли допринети јачању постојећих стереотипа и предрасуда или дати нову димензију односу према Другима.

Потврда ових хипотеза дала би додатну светлост стваралаштву Лоренса, Грина, Орвела и Дарела, али и додатно афирмисала путопис као жанр који у многоме може утицати на стварање слике о народима и државама.

Према оквирном плану рада, након прикупљања примарне и секундарне литературе приступило би се анализи путописа ради проналажења одлика модернистичке књижевности у њима. Неопходно је, паралелно са тим, проучавати историјске прилике у којима су дела настајала и сагледавати однос између „центра и периферије“, односно између Енглеске и земаља-дестинација. Биографије аутора биће незаобилазно штиво ради праћења хронологије њихових путовања и уклапања исказаних идеја у шири друштвени контекст.

Дисертација би у уводном делу подсетила на основне карактеристике и значај путописног жанра, као и на одлике епохе модернизма.

Сваки од четворице писаца чији су путописи тема дисертације завређује засебно поглавље. Уз коришћење дескрипције и анализе, посветила би се пажња њиховом животу и раду, историјским околностима у којима су стварали и појединачним путописима као централном делу овог рада. Детаљним приказом присуства модернистичких и културолошких одлика у њима требало би потврдити хипотезе које су биле полазиште за израду дисертације.

Метода компарације би у завршном поглављу била коришћена ради упоређивања резултата до којих се дошло приликом истраживања, односно ради извођења могућих паралела између путописног стваралаштва Лоренса, Грина, Орвела и Дарела. Синтезом закључака који се тичу културолошких одлика указало би се на утицај обрађених путописа изван оквира књижевности.

7. ЗАКЉУЧАК

На основу наведених података о кандидату, Комисија закључује да је Наташа Павловић подобна за израду докторске дисертације.

На основу постављених циљева и очекиваних резултата, Комисија закључује да је предложена тема подобна за израду докторске дисертације у области англофоне књижевности.

На основу наведених података о ментору, Комисија закључује да је др Зоран Пауновић подобан за ментора предложене докторске дисертације.

На основу изнетог, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе позитивне оцене о подобности кандидаткиње Наташе Павловић и предложене теме докторске дисертације „Енглески модернистички путопис: књижевне и културолошке одлике“, а да се за ментора именује др Зоран Пауновић, редовни професор Филолошког факултета у Београду.

др Зоран Пауновић, ред. проф.

др Радојка Вукчевић, ред. проф.

др Александра Јовановић, ванр. проф.

